

Motion till riksdagen

1989/90:T217

av Inger Schörling m.fl. (mp)

Trafikpolitiken

Trafikpolitiken

Detta är miljöpartiet de grönas övergripande trafikpolitiska motion för 1990.

I. Ompröva trafikpolitiska beslutet

Våren 1988, några månader innan miljöpartiet de gröna kom in i riksdagen, antog riksdagen ett omfattande trafikpolitiskt beslut som ska vara vägledande för hela 90-talet.

Redan sommaren 1988 stod det klart att det trafikpolitiska beslutet inte hade rätt inriktning. Det var naturen själv som sade ifrån!

Haven drabbades av övergödning med åtföljande syrebrist, bottendöd och fiskdöd. Övergödningen kom främst av kvävenedfallet från luften, även om jordbrukets bidrag också är betydande. Skogarna i stora delar av landet mår allt sämre, och forskarna visade att det beror bl.a. på höga halter av kväveoxider i luften. Markförsurningen tilltog och näringsämnen läcker allt snabbare ur marken och på sina håll börjar giftiga metaller lösas ut – och forskarna visar att kväveoxidutsläppen till luft till stor del bidrar till den utvecklingen. Sjöförsurningen tilltog också. Och av de totala kväveoxidutsläppen till luft i Sverige står trafiken ensam för hela 70 %.

Forskarna förklarade att utsläppen måste minskas radikalt, uppemot 75 %, om naturen ska kunna återhämta sig och inte drabbas av nya katastrofer.

Sedan dess har samma tragiska utveckling fortsatt och fördjupats. Dessutom har vi fått veta att trafiken också är största enskilda utsläppskälla av koldioxid genom att stå för ca 35 % av totalen i vårt land. Då avses nettotillförseln av koldioxid till atmosfären genom eldning av fossila bränslen. Koldioxiden bidrar till växthuseffekten, och den kommer sannolikt att förändra klimatet på stora delar av vår planet. Forskarna varnar även för detta, och betonar att det kommer att medföra mycket långtgående miljöförändringar som inte kan stoppas när de väl har börjat.

Vi har också fått rapporter, bl.a. från den statliga allergiutredningen, som visar att allergierna ökar – och då främst i städerna. En hel del av dessa allergier visas sammanhänga med trafikens luftutsläpp, kanske främst kolväteutsläppen. Trafiken står för drygt hälften av alla kolväteutsläpp i vårt land. Många av dessa kolväten är kända som starkt giftiga ämnen.

Sedan trafikbeslutet togs 1988 har trafiken, och då främst vägtrafiken och flygtrafiken, ökat kraftigare än på mycket länge. Tidigare prognoser, som bl. a. var underlag till beslutet, visade sig snabbt vara felaktiga. Denna trafikökning förväntas nu fortsätta, och kan få ett ännu mer dramatiskt förlopp till följd av EG-harmoniseringen som nu tagit fart.

Till följd av trafikökningen har trafiksäkerheten försämrats, och trenden mot förbättrad säkerhet bröts därmed. Nu ökar således antalet olyckor, antalet skadade och antalet dödade på våra vägar.

Trafikens snabba ökning innebär också att de miljö- och energipolitiska mål som riksdagen fastslagit blir mycket svåra att klara. Än omöjligare blir det att klara naturens krav med nuvarande trafikökning. Sålunda bör energianvändningen inom trafiksektorn åtminstone halveras de närmaste 25 åren.

Allt detta berättar entydigt en sak för oss: Det trafikpolitiska beslutet måste omprövas. Trafiken måste på allvar anpassas till naturens krav. Trafiken måste civiliseras.

En sådan omprövning måste ta sin utgångspunkt i naturens och trafiksäkerhetens krav. En sådan omprövning borde ha följande inriktning:

- att minska vägtrafiken
- att överföra godstrafik från väg till järnväg och sjö
- att radikalt minska utsläppen från alla typer av trafik
- att minska inrikes flygtrafik till järnvägens förmån
- att kraftigt öka järnvägsutbyggnaderna i landet
- att söka nya transportlösningar som ger mindre energiåtgång, mindre utsläpp och som ändå ger goda och effektiva transportlösningar

Vi måste alltså inse det felaktiga i den populära föreställningen att ökat resande och ökade transporter, utbyggd infrastruktur, alltid är något positivt. Precis som en överdriven energianvändning kan vara destruktiv, så kan en överdriven transportapparat vara det. När skadorna, bland annat i form av miljöförstöring och olyckor, blir större än nyttan av transporterna, så har det gått för långt. Och det är just vad som nu är fallet.

Vi måste också ifrågasätta om det verkligen är nödvändigt att ha så kolossalt bråttom. Denna höghastighetskultur som vi alltmer har utvecklat är ingalunda någon självklarhet. Många, sannolikt majoriteten av svenskar, kan säkert tänka sig att ta det lite lugnare.

2. Avskaffa TPR – inrätta statens verk för transporthushållning

Transportrådet har under åren verkat för en trafikpolitik som går stick i stäv med den som förespråkas här. Det torde därför vara olämpligt som central myndighet för de uppgifter som nu förestår. Vi föreslår därför att det avskaffas.

I stället bör ett Statens verk för transporthushållning inrättas. Dess inriktning ska vara att just verka för att de ur energi-, miljö-, social- och samhälls-ekonomisk synpunkt bästa transportlösningarna utvecklas. Förutom alla de funktioner som transportrådet har idag, ska "transportverket" samordna alla trafikslag. Investeringarna ska samordnas så att onödiga vägtrafik ersätts med kollektivtrafik eller järnväg och sjötransport.

Om en ny väg ska byggas, eller en gammal i större utsträckning byggas om, ska det alltså vägas mot alternativa investeringar i järnväg eller sjöfart för att klara samma transportbehov. Samma sak ska gälla flygplatsinvesteringar m.m.

Transportverket ska också utveckla enhetlig statistik, prognosmodeller och enhetliga normer för t.ex. kalkyler och ekonomiska beräkningar i samband med olika utbyggnader.

Transportverket ska naturligtvis samarbeta med naturvårdsverket vad gäller miljöfrågorna och boverket vad gäller planfrågorna.

Transportverket bör finansieras genom att dels ta över transportrådet, och dels genom att överta medel från vägverket och kommunikationsdepartementet.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att 1988 års trafikpolitiska beslut skall omprövas i enlighet med vad som anges i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att transportrådet skall avskaffas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett statligt verk för transporthushållning ("transportverket") skall inrättas, och att verkets uppgifter och inriktning skall vara i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om likartade sätt att göra samhällsekonomiska beräkningar för olika trafikinvesteringar m.m.

Stockholm den 21 januari 1990

Inger Schörling (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Kjell Dahlström (mp)

Lars Norberg (mp)

Roy Ottosson (mp)

Carl Frick (mp)

Kent Lundgren (mp)